

In deze infographic vind je een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek Ketenbreed Leren en de aanbevelingen die we vanuit verschillende perspectieven en voor verschillende doelgroepen hebben gemaakt.

Omwille van de leesbaarheid tonen we hier een selectie van de aanbevelingen. Wil je alle aanbevelingen lezen of wil je meer informatie over het onderzoek en over de onderbouwing van de resultaten, raadpleeg dan het onderzoeksrapport. De belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen vind je in de laatste twee hoofdstukken van het rapport.

Deze infographic hoort bij het rapport *Betrek mij gewoon!* Op zoek naar verbeterkansen voor de jeugdhulp in het casusonderzoek Ketenbreed Leren.

Het rapport is te vinden op de website van de BGZJ (Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd): www.brancheszorgvoorjeugd.nl. Zoek vervolgens op het thema Ketenbreed leren.

RODE DRAAD 1

Professionals kijken en handelen vrijwel alleen symptoomgericht. Ze sluiten in de behandeling weinig aan op de onderliggende verklarende factoren

RODE DRAAD 2

Jeugdigen lopen schade op binnen het speciaal onderwijs en de zorg, terwijl de resultaten achterblijven

RODE DRAAD 3

Jeugdigen en hun ouders voelen zich vaak niet gehoord, jeugdigen en ouders worden onvoldoende meegenomen in de te maken keuzes

RODE DRAAD 4

Jeugdigen breken hun schoolcarrière vroegtijdig af. Jeugdprofessionals geven onderwijs geen prioriteit.

RODE DRAAD 5

Ouders krijgen nauwelijks aandacht/begeleiding/behandeling voor hun eigen problemen.

Maak een gedeelde verklarende analyse en sluit de keuzes in de hulp daarop aan

Aanbevelingen van ervaringsdeskundigen

Maak de verklarende analyse echt samen met het kind en de ouders. Ze zijn de experts als het gaat om hun eigen leven.

Neem naast kind- en ouderfactoren, ook school en bredere omgeving van het kind en het gezin mee in de verklarende analyse.

Geef begrijpelijke informatie over de onderliggende factoren die invloed hebben op het gedrag van kinderen en ouders

Aanbevelingen voor professionals

Durf stil te staan om een goede, verklarende analyse te maken, ook al zijn de problemen acuut

Zorg dat deze analyse voor iedereen begrijpelijk is. Het opstellen van zo'n analyse is een interventie op zichzelf, het helpt ouders en kinderen hun eigen situatie te begrijpen.

Gebruik de verklarende analyse als een 'werktheorie'. Evalueer dus regelmatig en stel zo nodig bij.

Aanbevelingen voor zorgaanbieders en branches

Maak een goede afweging: een goede verklarende analyse bij de start van een traject kost weliswaar tijd en geld, maar kan in een aantal gevallen voorkomen dat hulptrajecten niet effectief zijn met nadelige gevolgen voor alle betrokkenen en hogere kosten.

Bespreek met de jeugdhulpregio gemeenten en zorgaanbieders welke kennis en kunde nodig is om een verklarende analyse te maken en op welke plek in de keten die het meest effectief kan zijn.

Geef medewerkers de ruimte (als die er niet is of niet wordt gevoeld) om te luisteren naar gezinnen en samen met hen een verklarende analyse te maken.

Aanbevelingen voor gemeenten

Besteed bij de gemeentelijke inkoop aandacht aan de vraag wie de verklarende analyse kan en moet uitvoeren en stel eisen aan de kwaliteit van de uitvoering.

Creëer in de lokale teams ruimte voor het gesprek over de keus tussen direct handelen of tijd nemen voor vertragen, luisteren en analyseren. Bespreek risico's en kansen en draag de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de gemaakte keuze.

Aanbevelingen voor opleiders

Leid docenten aan hogescholen en universiteiten aanvullend op in het werken met een verklarende analyse. Besteed aandacht aan de rol van verschillende professionals bij een verklarende analyse.

Leid medewerkers op om hun bijdrage te kunnen leveren aan een verklarende analyse.

RODE DRAAD 1

Professionals kijken en handelen vrijwel alleen symptoomgericht. Ze sluiten in de behandeling weinig aan op de onderliggende verklarende factoren

RODE DRAAD 2

Jeugdigen lopen schade op binnen het speciaal onderwijs en de zorg, terwijl de resultaten achterblijven

RODE DRAAD 3

Jeugdigen en hun ouders voelen zich vaak niet gehoord, jeugdigen en ouders worden onvoldoende meegenomen in de te maken keuzes

RODE DRAAD 4

Jeugdigen breken hun schoolcarrière vroegtijdig af. Jeugdprofessionals geven onderwijs geen prioriteit.

RODE DRAAD 5

Ouders krijgen nauwelijks aandacht/begeleiding/behandeling voor hun eigen problemen.

Aanbevelingen van ervaringsdeskundigen

Aanbevelingen voor professionals

Aanbevelingen voor zorgaanbieders en branches

Aanbevelingen voor gemeenten

Aanbevelingen voor opleiders

**Monitor of hulp tot resultaat leidt.
Weeg af of voortzetting van hulp opweegt tegen mogelijk risico op schade**

Weeg de mogelijke risico's van een uithuisplaatsing veel zwaarder mee in de beslissing over een eventuele uithuisplaatsing.

Stop met overplaatsingen. Elke verplaatsing maakt het erger. Breng aanvullende behandeling naar het kind toe in plaats het kind te verplaatsen.

Ga op zoek naar een sleutelfiguur voor het kind in wie het kind vertrouwen heeft en waar hij eventuele situaties van onveiligheid mee durft te bespreken.

Luister goed naar wat de jeugdige en de ouders vertellen over eerdere hulp. Waarom heeft deze wel of niet (voldoende) gewerkt? Gebruik deze kennis om herhaling van ineffectieve zettingen te voorkomen.

Zoek bij 'lastig gedrag' ondersteuning om er met enige afstand achter te kunnen kijken en het te kunnen verdragen.

Realiseer je steeds opnieuw wat een verplaatsing voor kinderen betekent (afwijzing, weer nieuwe professionals, een andere school).

Stimuleer de medewerkers om nieuwsgierig te blijven naar de vraag of de hulp ook echt helpt.

Stimuleer zorgvuldige afwegingen over het wel of niet opstarten van hulp.

Creëer ruimte voor het tussentijds bijstellen van de verklarende analyse
Creëer mogelijkheden om extra deskundigheid bij te schakelen.

Creëer in de lokale teams ruimte en veiligheid om te leren van trajecten die vastlopen, maar ook van trajecten die succesvol waren.

Voorkom als financier van jeugdhulp een cultuur waarin afrekenen op gebrek aan resultaat centraal staat, maar waardeer juist een cultuur waarin leren centraal staat.

Stimuleer bij toekomstige jeugdhulpprofessionals een lerende basishouding, een blijvende nieuwsgierigheid naar de vraag of hun hulp helpt (en waarom) of niet helpt (en waarom).

Maak jeugdprofessionals al in de opleiding bewust van mogelijke schade die inzet van hulp kan veroorzaken.

RODE DRAAD 1

Professionals kijken en handelen vrijwel alleen symptoomgericht. Ze sluiten in de behandeling weinig aan op de onderliggende verklarende factoren

RODE DRAAD 2

Jeugdigen lopen schade op binnen het speciaal onderwijs en de zorg, terwijl de resultaten achterblijven

RODE DRAAD 3

Jeugdigen en hun ouders voelen zich vaak niet gehoord, jeugdigen en ouders worden onvoldoende meegenomen in de te maken keuzes

RODE DRAAD 4

Jeugdigen breken hun schoolcarrière vroegtijdig af. Jeugdprofessionals geven onderwijs geen prioriteit.

RODE DRAAD 5

Ouders krijgen nauwelijks aandacht/begeleiding/behandeling voor hun eigen problemen.

Luister nog beter en oordeelloos naar jeugdigen en hun ouders. Neem hun ervaringen serieus. Werk vanuit verschillende deskundigheid gelijkwaardig samen met jeugdigen en hun ouders.

Aanbevelingen van ervaringsdeskundigen

Luister echt: wees oprecht nieuwsgierig, bereid om samen te puzzelen en laat zien dat je iets doet met wat de ander zegt.

Neem de eigen verantwoordelijkheid van ouders en de groeiende verantwoordelijkheid van de jeugdige serieus.

Maak onderscheid tussen situaties die onwenselijk zijn en die onveilig zijn. Neem ouders en jongeren daarbij serieus en respecteer hun eigen normen en waarden.

Aanbevelingen voor professionals

Zoek actief naar feedback op je houding, bejegening en hoe je op een ander overkomt.

Durf te onderkennen dat je geen goede aansluiting hebt met een specifieke jeugdige of (pleeg)ouder. Maak het bespreekbaar en laat indien gewenst iemand anders het overnemen.

Onderken dat jeugdigen en ouders bij uitstek deskundig zijn als het om hun eigen situatie gaat. Het grootste deel van hun leven voltrekt zich zonder dat jij erbij bent.

Aanbevelingen voor zorgaanbieders en branches

Ondersteun mogelijkheden voor ervaringsdeskundige jeugdigen en ouders om medewerkers feedback en supervisie te geven over 'oordeellos luisteren en gelijkwaardig samenwerken'.

Geef medewerkers de ruimte (als die er niet is of niet wordt gevoeld) om te luisteren naar gezinnen en samen met hen een verklarende analyse te maken

Verspreid deze aanbevelingen verder. Landelijk in de gesprekken over de hervormingsagenda, maar ook in de Bovenregionale Expertisenetwerken en regionale kenniswerkplaatsen.

Aanbevelingen voor gemeenten

Monitor binnen sociale teams in hoeverre jeugdhulpgebruikers zich gehoord en gezien voelen.

Voer met aanbieders van jeugdhulp het gesprek over hoe zij ervoor zorgen dat hun cliënten zich gehoord voelen. Op welke manier verzamelen ze daarover feedback en wat doen ze met deze feedback?

Besteed in de opleiding aandacht aan leren werken vanuit een gelijkwaardige basishouding en aan oordeelloos luisteren.

Aanbevelingen voor opleiders

Benut eventuele eigen ervaringen op het gebied van gelijkwaardige samenwerking en oordeelloos luisteren van aankomende jeugdhulpprofessionals. Bespreek hoe zij hun eigen ervaringen op een goede manier kunnen benutten in hun werk.

Gebruik in de supervisie en tijdens bij- en nascholing beeldopnames, zodat jeugdprofessionals zien wat ze doen.

RODE DRAAD 1

Professionals kijken en handelen vrijwel alleen symptoomgericht. Ze sluiten in de behandeling weinig aan op de onderliggende verklarende factoren

RODE DRAAD 2

Jeugdigen lopen schade op binnen het speciaal onderwijs en de zorg, terwijl de resultaten achterblijven

RODE DRAAD 3

Jeugdigen en hun ouders voelen zich vaak niet gehoord, jeugdigen en ouders worden onvoldoende meegenomen in de te maken keuzes

RODE DRAAD 4

Jeugdigen breken hun schoolcarrière vroegtijdig af. Jeugdprofessionals geven onderwijs geen prioriteit.

RODE DRAAD 5

Ouders krijgen nauwelijks aandacht/begeleiding/behandeling voor hun eigen problemen.

Maak deelname aan onderwijs prioriteit in de zorg en werk hier toe samen met onderwijspartners.

Aanbevelingen van ervaringsdeskundigen

Aanbevelingen voor professionals

Aanbevelingen voor zorgaanbieders en branches

Aanbevelingen voor gemeenten

Aanbevelingen voor opleiders

Laat alle alarmbellen afgaan bij professionals als het op school niet meer lukt. Onderwijsdeelname moet absolute prioriteit hebben.

Wees zeer terughoudend met leerplichtontheffing. Dit is schadelijk voor het kind en een schending van een grondrecht.

Neem de eigen visie van ouders en jongere op alternatieve opties voor onderwijs en zelfontplooiing serieus.

Realiseer je dat het hebben van een opleiding en een startkwalificatie een belangrijke beschermende factor is die we binnen de jeugdhulp te vaak laten liggen. Gebruik de Big Five bij jongeren vanaf 16 jaar. Die geeft richting aan wat er moet gebeuren.

Zoek de samenwerking met het onderwijs, leg uit wat je doet en waarom dit onderwijs zo van belang is voor het kind of de jongere (geef psychoeducatie op school).

Leg nadruk op passend onderwijs in plaats van op schoolgang.

Praat met gemeenten over het faciliteren en versterken van onderlinge samenwerking tussen onderwijs- en jeugdhulppartners.

Gebruik kennis over goede voorbeelden.

Besprek met medewerkers welke belemmeringen het prioriteren van onderwijs in de weg staan en neem deze belemmeringen weg.

Bevorder de samenwerking tussen onderwijs- en jeugdhulppartners.

Onderzoek wat nodig is om belemmeringen weg te nemen in samenwerking tussen jeugdhulp- en onderwijspartners en creëer ruimte om samen te ontwikkelen, te evalueren en te verbeteren.

Benadruk in de opleiding het belang van deelname aan onderwijs dat bij de jeugdige past.

Leer aankomende professionals dat zeker bij complexe problemen het stimuleren van de gezonde ontwikkeling (bijv. door passend onderwijs) een sterke beschermende factor kan zijn.

Verbind al in de opleiding jeugdprofessionals met onderwijsprofessionals, zodat ze in een vroeg stadium kennis delen en samen leren werken.

RODE DRAAD 1

Professionals kijken en handelen vrijwel alleen symptoomgericht. Ze sluiten in de behandeling weinig aan op de onderliggende verklarende factoren

RODE DRAAD 2

Jeugdigen lopen schade op binnen het speciaal onderwijs en de zorg, terwijl de resultaten achterblijven

RODE DRAAD 3

Jeugdigen en hun ouders voelen zich vaak niet gehoord, jeugdigen en ouders worden onvoldoende meegenomen in de te maken keuzes

RODE DRAAD 4

Jeugdigen breken hun schoolcarrière vroegtijdig af. Jeugdprofessionals geven onderwijs geen prioriteit.

RODE DRAAD 5

Ouders krijgen nauwelijks aandacht/begeleiding/behandeling voor hun eigen problemen.

Help ouders er voor hun kinderen te zijn.

Aanbevelingen van ervaringsdeskundigen

Aanbevelingen voor professionals

Aanbevelingen voor zorgaanbieders en branches

Aanbevelingen voor gemeenten

Aanbevelingen voor opleiders

Geef psychoeducatie over hoe verschillende ouder- en kindfactoren elkaar beïnvloeden en ontschuldig daarmee ouders en kinderen.

Kijk op welke manier je ouders kunt ontlasten bij hun andere taken zodat ze meer ruimte over hebben om ouder te zijn.

Dreig niet met een OTS, voogdijmaatregel of uithuisplaatsing. Dit verhoogt alleen maar de stress bij ouders.

Kijk altijd naar de context waarbinnen een jeugdige opgroeit. Een kind is nergens zonder zijn ouders. Richt je hulp daarom altijd ook op hen.

Schep de gelegenheid voor ouders om hun verhaal en eigen problemen te delen en durf vragen te stellen over hun eigen problematiek. Leg altijd uit waarom je die vragen stelt.

Het voorkomen van intergenerationele overdracht van problemen vergt dat mensen uit de omgeving van kinderen en de ouders meedenken en meedoen. Wees uitnodigend, werk gelijkwaardig met ze samen en realiseer je dat zij blijven als jij vertrekt.

Praat met gemeenten en het rijk over het versterken van onderlinge samenwerking tussen schuldhulpverlening, huisvesting, volwassen ggz en jeugdhulppartners.

Praat met de volwassen GGZ over het wegnemen van belemmeringen voor netwerksamenwerking rondom het gehele gezin en de bijdrage van beide partners.

Bespreek met medewerkers welke belemmeringen zij ervaren in de samenwerking met ketenpartners voor volwassenen en neem de uitkomsten hiervan mee in bovenstaande gesprekken.

Besteed aandacht aan risicogestuurde preventie voor kwetsbare jongvolwassenen, aanstaande en jonge ouders.

Bevorder de samenwerking tussen jeugdhulppartners en huisvesting en schuldhulpverlening.

Onderzoek wat nodig is om belemmeringen weg te nemen in samenwerking tussen deze partners en doe wat mogelijk is.

Werk in de opleiding en in na- en bijscholing met een breed referentiekader waarin er zowel aandacht is voor jeugd- als contextfactoren.

Draag in de opleiding uit jeugdigen het beste geholpen worden door ouders te ondersteunen of te helpen.

Samenhang tussen de aanbevelingen

De aanbevelingen uit het onderzoek staan niet los van elkaar, maar hangen met elkaar samen. Dat zie je in deze illustratie.

Zonder oprechte interesse in elkaar, zonder goed te luisteren en zonder gelijkwaardige samenwerking lukt het niet een gezamenlijk gedragen analyse te maken.

Het proces van samen zoeken naar een gedeeld beeld over de problematiek – als je dat tenminste echt samen doet – draagt bij aan het gevoel bij alle partners dat er goed is geluisterd, dat je elkaar goed hebt 'gehoord'.

Bij het maken van de verklarende analyse verdienen twee aspecten extra aandacht: de eigen problemen van de ouder(s) en onderwijscontext van de jeugdige. We weten uit onderzoek dat beide belangrijke risico- en/of beschermende factoren kunnen zijn.

Zowel voor het maken van de verklarende analyse als voor het kiezen van de meest passende aanpak is kennis nodig over wat werkt. Die vind je onder meer in richtlijnen. Die richtlijnen zijn namelijk gebaseerd op de meest actuele wetenschappelijke en praktijkkennis.

Door deze aanbevelingen in samenhang toe te passen, maken we de kans groter dat jeugdigen effectieve hulp krijgen voor hun moeilijkheden en de kans kleiner dat ze in de zorg of in het onderwijs schade oplopen.

